

classes using a variety of methods and techniques, selected in accordance with the state of the speech functions of patients. It was shown that the phrase speech restoration at patients with brain local lesions according to the proposed model included two work directions: restoration of inflections of nouns, verbs, adjectives; as well as rehabilitation training at the level of phrases, sentences, coherent speech. It was characterized two stages of inflection recovery, the first of which includes logopedic work to restore the ability to carry out the differentiation of the nominative singular and plural forms, as well as the ability to co-ordinate nouns and the number of verbs at the present tense third person; the construction without preposition were worked out; the logopedic work under of lexical aspect of speech was carried; particular attention was paid to the verbs lexicon, as a background for the sentence predicative category recovery. The second stage included the work on restoring skills of nouns, verbs and adjectives inflection. It was characterized the restorative teaching at the level of phrases, sentences, coherent speech based on the semantic complexity of a particular syntactic model, as well as on the sequence of sentences types appearing in ontogeny. It was revealed the results of the study aimed at investigating of the effectiveness of the model of the lexical and grammatical structures recovery at patients with local brain damage in a hospital, which has showed a positive trend of restorative teaching conducted accordingly to designed model. It was proved the positive dynamics: an increase in the level of language skills, the trend of lexicon widening, the appearance of homogeneous members of spreaded sentence; unaided use of different grammar constructions; a marked improvement of coherent speech.

Key words: logopedic assistance, speech, speech operation, speech errors, grammar structuring, local lesions, aphasia, restorative teaching, expressive agrammatism, lexical and grammatical constructions.

Отримано 3.04.2016

УДК 376 (075.8)

О. М. Вержиховська
defectologia@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНОЇ КОРЕКЦІЙНОЇ-ВИХОВНОЇ РОБОТИ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ

Вержиховська О. М. Особливості організації та проведення позакласної корекційної-виховної роботи у спеціальній школі. У статті розкриті основні теоретико-експериментальні основи позакласної корекційної-виховної роботи у спеціальній школі, а саме: подано

конкретний категоріальний аналіз сутності та змісту понять « корекційної-виховна робота», « позакласна корекційної-виховна робота», «педагогічне забезпечення системи позакласної корекційної-виховної роботи у спеціальній школі»; розкриті основні напрямки та завдання даного виду роботи .

Цікавим на наш погляд є те, що автор описав основні умови, які необхідно враховувати при організації роботи гуртків, а саме: заняття гуртків розпочинаються через 2-3 години після закінчення уроків; якщо заняття гуртка проводяться після самопідготовки, то слід дати дітям час для відпочинку; гурткову роботу не слід проводити після вечері, виняток складають лише ті гуртки, в яких діти роблять будь-які речі, і праця не потребує від дітей мисленнєвого навантаження, засвоєння нових прийомів роботи; тривалість заняття у гуртку 1 година, з перервою півтори години; кількість учнів 5-10 чоловік, в спеціальній школі може бути 3-5 чоловік в гуртку (наприклад: гурток кіномеханіки, це більш складний гурток); вихователь або вчитель складає індивідуальний план своєї роботи; заняття гуртка проводяться не частіше 1 разу на тиждень і не менше 1 разу в два тижні; правильний відбір у гуртки, а саме: аналіз здібностей та інтересів дитини, допомога у виборі гуртка за інтересом, де можуть виявити здібності учня або направлення дитини в гурток, який допоможе виправити, скорегувати ті чи інші дефекти розвитку дитини (існує категорія дітей, яка хоче займатись у гуртку, в якому займатись не може; таким дітям дають легку роботу в гуртках і зацікавлюють до діяльності в інших гуртках); дитина може відвідувати не більше двох гуртків; можливий перехід з одного гуртка в інший; інформацію про роботу гуртка можна отримати з тематичних заходів, на вечорах-звітах гуртківців про свою роботу, з виставок речей, вироблених дітьми того чи іншого гуртка.

Ключові слова: розумово відсталі учні, психофізичні порушення , позакласна корекційної-виховна робота, педагогічне забезпечення виховної роботи, адаптація, соціалізація, спеціальна школа.

Вержиховская Е. Н. Особенности организации и проведения внеклассной коррекционно-воспитательной работы в специальной школе. В статье раскрыты основные теоретико-экспериментальные основы внеклассной коррекционно- воспитательной работы в специальной школе, а именно: подано конкретный категориальный анализ сущности и содержания понятий «коррекционно-воспитательная работа», «внеклассная коррекционной-воспитательная работа», «педагогическое обеспечение системы внеклассной коррекционно- воспитательной работы в специальной школе »; раскрыты основные направления и задачи данного вида работы.

Интересным, на наш взгляд, является то, что автор описал основные условия, которые необходимо учитывать при организации работы кружков, а именно: занятия кружков начинаются через 2-3 часа

после окончания уроков; если занятия кружка проводятся после самоподготовки, то следует дать детям время для отдыха; работу кружков не следует проводить после ужина, исключения составляют лишь те кружки, в которых дети делают любые вещи, и труд не требует от детей мыслительного напряжения, усвоения новых приемов работы; продолжительность занятия в кружке 1:00, с перерывом полтора часа; количество учеников 5-10 человек, в специальной школе может быть 3-5 человек в кружке (например кружок киномеханики, это более сложный кружок) воспитатель или учитель составляет индивидуальный план своей работы; занятия кружка проводятся не чаще 1 раза в неделю и не реже 1 раза в две недели; правильный отбор в кружки, а именно: анализ способностей и интересов ребенка, помощь в выборе кружка по интересам, где могут проявиться его способности, что поможет исправить, скорректировать те или иные дефекты развития ребенка (существует категория детей, которая хочет заниматься в кружке, в котором заниматься не может, таким детям дают легкую работу в кружках и привлекают к деятельности в других кружках) ребенок может посещать не более двух кружков; возможен переход с одного кружка в другой; информацию о работе кружка можно получить из тематических мероприятий, на вечерах-отчетах кружковцев о своей работе, с выставок работ, произведенных детьми того или иного кружка.

Ключевые слова: умственно отсталые ученики, психофизические нарушения, внеклассная коррекционной-воспитательная работа, педагогическое обеспечение воспитательной работы, адаптация, социализация, специальная школа.

Постановка проблеми. Важливою метою виховання розумово відсталих дітей є формування у них активної життєвої позиції, що за своєю суттю є визнанням можливості їх дійсної соціальної реабілітації на основі включення у повноцінне життя суспільства.

Процес виховання є досить складним тоді, коли мова йде про школярів з типовим розвитком, а особливо складним він виявляється, якщо об'єктом виховання є діти з порушеннями психофізичного розвитку. Для успішного вирішення виховних завдань необхідне не лише враховувати індивідуальні особливості цієї категорії дітей, але й їх зону актуального та найближчого розвитку. Уміння визначати рівень особистісного розвитку дозволяє віднайти в кожному конкретному випадку правильне співвідношення між ходом розвитку дитини і можливостями її виховання. Перед спеціальною школою стоїть головне завдання – корекція недоліків психофізичного розвитку розумово відсталих учнів. Це можна здійснити за допомогою різноманітних прийомів, методів та засобів навчально-розвивального та корекційно-виховного впливу. Провідне місце у даних напрямках відводиться позакласній виховній роботі, яка спрямована на особистісний розвиток цієї категорії дітей, організована педагогами у позаурочний час.

Аналіз останніх досліджень. Науковці (І.Г. Єрмоєнко, Г.М. Дульнєв, В.О. Липа, В.В. Воронкова, С.П.Миронова, В.Ф.Мачихіна, Б.П. Пузанов, В.М.Синьов та інші) зазначають на тому, що розумово відсталі учні повинні навчитись спілкуватись з оточуючими людьми, тобто мати відповідний рівень розвитку усного і писемного мовлення; самостійно опрацьовувати інформацію, вміти читати газети, журнали, художні твори і не лише читати, але й розуміти та усвідомлювати їх сутність, обмірковувати їх, правильно і послідовно висловлювати свою думку; правильно адаптуватися в сучасному середовищі, а саме цьому сприяє організація позакласної корекційної-виховної роботи в спеціальній школі .

Мета статті полягає у тому, щоб розкрити сутність, структуру, зміст та основні напрямки організації та проведення позакласної корекційної-виховної роботи з розумово відсталими учнями.

Виклад основного матеріалу. Позакласна корекційно-виховна робота сприяє психофізичному, пізнавальному та особистісному розвитку розумово відсталих учнів. І.Г. Єрмоєнко, В.Ф. Мачихіна, Г.М. Дульнєв до форм організації позакласної корекційної-виховної роботи з учнями відносять: масові, групові, індивідуальні.

Масові форми організації позакласної діяльності – це такі форми організації, які охоплюють діяльність великої кількості дітей. Головним завданням педагога є зацікавлення дітей заходом, що підвищує рівень активності дітей, залучення їх до підготовки і організації виховних свят, змагань, вечорів. Зацікавленість дітей підвищується завдяки різним видам роботи (наприклад, при підготовці до новорічного свята беруть участь усі діти різних вікових груп: одні учні оформляють приміщення, інші – одягають ялинку, виготовляють іграшки, старші учні шиють в майстернях костюми молодшим). До цього свята можна організувати виставку новорічних малюнків, робіт дітей. Усі діти вивчають пісні, танці, вірші, готують ляльковий театр. Потрібно чітко організувати роботу, щоб діти не стомлювались і їм було цікаво працювати.

Наступною виступає групова форма роботи, яка включає в себе роботу гуртків, секцій, художньої самодіяльності, лялькових театрів тощо. Заняття студій, гуртків, команд, секцій проводяться у груповій формі. Для вибору тих чи інших видів діяльності ставлять певні вимоги: цікавість, результативність, відповідальність змісту позакласної роботи.

Гуртки організуються за інтересами дітей, вони задовольняють потреби більшості учнівських груп. Організація шкільної гурткової роботи сприяє більш глибокому і всебічному розвитку учнів, допомагає позитивно розв'язувати завдання корекції і компенсації різних дефектів психофізичного розвитку. Найбільш результативна гурткова робота з учнями 5 – 9 класів, оскільки у них вже сформовані навички колективної праці, в учнів чітко визначились інтереси і здібності. Але деякі гуртки можна організувати з учнями 3-4 класів.

Завдяки спеціальному навчанню і вихованню у молодших школярів допоміжної школи розвивається довільна увага, мовлення (збільшується

словниковий запас слів, виправляються вади звуковимови, граматичної будови мовлення), діти навчаються давати повні відповіді на запитання, інтенсивно розвивається наочно-образне мислення, операційна сторона мислення (аналіз, синтез, порівняння), розвивається сприймання (сприймання кольору, форми, величини, просторове сприймання, побутове сприймання часу), проте школярі не можуть оволодіти своїми пізнавальними процесами (у них не виникає рефлексія – здатність усвідомлювати власні психічні процеси), не формуються навички самоконтролю, виявляється недостатньо сформованою довільність психічних процесів. Разом з тим, інтелектуальний розвиток розумово відсталих дітей завдяки спеціальному навчанню і вихованню зазнає якісних змін. При створенні гуртків для молодших учнів допоміжної школи потрібно обов'язково враховувати вікові особливості психічного розвитку дітей.

Для дітей цієї категорії можна створити гуртки, пов'язані із виготовленням аплікації, іграшок-саморобок, ялинкових прикрас, нескладних речей домашнього вжитку, а також гуртки ліплення, роботи з природним матеріалом, папером, малювання, аплікації, конструювання. В цих гуртках можуть брати участь і хлопчики і дівчата.

Вищевказані види діяльності дуже корисні, бо вони сприяють вихованню у дітей особистісно-вольових якостей, зокрема, посидючість, чіткість, акуратність у виконанні завдань, стриманість у роботі, розвивають дрібну моторику рук, відіграють важливе значення у трудовому, етичному вихованні дітей і сприяють подальшому психічному розвитку дітей. Тому збудливих учнів необхідно запрошувати у дані гуртки, зацікавлювати їх діяльністю інших дітей.

Діти молодшого шкільного віку не можуть критично оцінити свої здібності, нахили. Часто трапляється так, що учні 1-4 класів хочуть відвідувати відразу ж по кілька гуртків, або ж не можуть визначити, який саме гурток вони хотіли б відвідувати. Тому педагог повинен допомогти цим дітям визначитись, але ні в якому разі не нав'язувати свою думку, зробити потрібно це непомітно.

На заняттях гуртка трапляється іноді таке, що дитина хоче виконати роботу, не маючи уявлення про її обсяг, конкретний зміст, мету.

У процесі виконання вона переконується у тому, що робота їй не під силу. Як правило, дитина дуже нервує, інколи навіть плаче. Після кількох таких невдач у дитини може зникнути бажання й інтерес відвідувати цей гурток. От чому важливо, щоб керівники гуртків доручали дітям лише посильну для них роботу і контролювали сам процес праці, допомагали дітям подолати перші труднощі.

Вихователю (керівнику гуртка) слід розповісти учням про послідовність виконання тієї чи іншої роботи, мету, обсяг; ознайомити їх з матеріалами та інструментами, наголосити про дотримання правил безпечної роботи. Під час виконання роботи слід нагадувати про послідовність виконання, а також індивідуально працювати з дитиною у якій з'являються труднощі. Після закінчення роботи кожний інструмент

дитина має покласти на місце. Це з перших днів привчає дітей до правильної організації та культури праці, допомагає їм дотримувати правил безпечної роботи.

Види робіт, які доручаються молодшим школярам, важливо добирати з розрахунку їх недовготривалого виконання. У таких умовах у дітей завжди буде можливість реально відчутти кінцевий результат, суспільну значущість своєї діяльності. Отримуючи позитивний результат, діти переживають позитивні емоції, а це заохочує їх до подальших трудових зусиль, дозволяє розширювати діапазон їхньої трудової діяльності. Дуже важливо на заняттях гуртка вчити дітей спостерігати, думати, порівнювати, обирати найбільш раціональні шляхи виконання, самостійно оцінювати результати праці.

Педагогічно доцільно не тільки пояснювати дітям для кого і для чого необхідно виконувати роботу, а й показувати, яких результатів досягнуто, порівнювати їх з попередніми. Позитивні досягнення дітей необхідно пропагувати серед членів гуртка – це допомагає дітям ствердити себе як рівноправних членів гуртка, показати свої можливості друзям.

Підлітковий вік охоплює період розвитку дитини від 11 до 15 років і припадає на навчання в середніх класах допоміжної школи, а саме на той період, коли з ними можливо організувати гурткову роботу.

Підлітки здатні до тривалого напруження, проте, окостеніння хребта, грудної клітини, тазу ще не закінчилися, що за несприятливих умов може призводити до їх викривлення, позначитися на загальній працездатності дітей.

У розумово відсталих підлітків виникає потреба в інтимно-особистісному спілкуванні з однолітками, виникає почуття дорослості, формується «підлітковий кодекс честі». Так само, як у нормі, в розумово відсталих підлітків йде процес статевого дозрівання, підлітковий вік, з фізіологічної точки розу, є кризовим періодом у розвитку індивіда. Завершується фізіологічний розвиток, остаточно формується кора головного мозку, ендокринна система. Увесь організм зазнає якісних змін. Підліткова криза може призвести до зниження інтелектуальних можливостей розумово відсталого учня. У підлітковому віці в розумово відсталих учнів виникає зацікавленість внутрішнім світом. У цьому віці розвивається критичність мислення (учні виявляються здатними усвідомити власний дефект), формується самооцінка. У розумово відсталих підлітків формуються елементи логічного мислення, починає формуватися довільність психічних процесів, здатність керувати своєю поведінкою, орієнтуючись на соціальні норми. Підлітки усвідомлюють свої дії, здатні передбачити результати своєї діяльності, разом з тим, психіка розумово відсталих підлітків виявляється недорозвиненою. Не сформовані такі операції мислення як абстрагування, узагальнення, логічне мислення. Учні не володіють своєю поведінкою, не можуть підпорядкувати свої бажання, переважає імпульсивна поведінка. Усі перелічені вище особливості потрібно врахувати при створенні гуртків

для учнів цього вікового періоду. Ці особливості слід врахувати і у плануванні занять гуртків, і на самих заняттях гуртка.

У спеціальних школах дуже часто саме для цієї категорії учнів створюється безліч різноманітних гуртків. Гурткова робота з учнями даного віку має хороші наслідки, бо вони певною мірою оволодіють необхідними навичками колективної праці.

Учні 5-7 класів, за даними спостережень, бесід з підлітками, безкорисливо ставляться до практичної роботи. Вони просять доручати їм виконання різної за змістом та формами роботи. Не закінчивши одну справу, щиро прагнуть виконати іншу, запевняючи, що все встигнуть зробити за відповідний проміжок часу, але недостатній рівень організаційних навичок молодших підлітків є однією з причин того, що вони не завжди досягають успіхів у роботі.

Підлітки дуже емоційно переживають результати своєї праці, страждають від невдач. При вказівці за невідповідність заданому зразку вони згодні зразу ж переробити, не завжди погоджуються відкласти роботу, якої не встигнуть виконати своєчасно, при цьому проявляють нетерплячість, намагаються якнайшвидше виконати роботу або вказівку. Основна їхня спрямованість на результат, вони не завжди продумують хід виконання завдання. Вихователю або вчителю доводиться знову й знову повторювати, що саме і як робити далі – і так поки не виконають до кінця. Тому з боку керівників гуртків необхідний поетапний контроль протягом усього процесу роботи.

Учні 8-9 класів проявляють інтерес переважно до діяльності, що має суспільну спрямованість – їм подобається виконувати роботу на замовлення рідних, друзів, знайомих, школи. Ті види робіт, що не мають явно вираженої суспільної значущості, виконуються ними не завжди охоче. Саме тому види робіт, що доручаються підліткам, повинні мотивуватися тим, для кого виконується робота, яку користь вона принесе – навіть тоді, коли робота і не зовсім цікава, але потрібна для оточуючих, друзів. Хлопчики підліткового віку, схильні до різноманітних видів технічної творчості, конструкторської роботи, раціоналізаторської та роботи з деревиною та металом. Тому для них можна створити різноманітні гуртки з цих видів діяльності. Дівчатка люблять прикрашати своє житло: з задоволенням роблять м'які іграшки, прикраси з макраме, з тканини, картону та інших матеріалів. Подобляється також дівчаткам в'язання спицями, крючком, художнє вишивання. Тому для дівчаток підліткового віку доцільно організовувати гуртки з таких видів діяльності.

Однак слід звернути особливу увагу на те, що у будь-якій спеціальній школі, як правило, слід створювати гуртки ведення домашнього господарства і кулінарії. Тому що переважна більшість учнів допоміжних шкіл мають неблагополучні сім'ї, більшість з них постійно перебувають у допоміжних школах-інтернатах, а в умовах школи вони не мають змоги навчитися готувати їжу, вести домашнє господарство, хоча саме ці види діяльності розумово відсталим дітям украй необхідні для подальшого самостійного життя.

У гуртковій роботі необхідно враховувати результати психологічного діагностичного вивчення дітей. Наприклад, у більшості дітей, які хворіють гідроцефалією, дуже добре розвинений музичний слух, тому таких дітей доцільно залучати у гуртки художньої самодіяльності. В цих гуртках вони досягають значних успіхів.

Відбір у гуртки відбувається з врахуванням глибини, складності основного дефекту і характеру вторинних відхилень в учнів з розумовою відсталістю. Наприклад: щоб зарахувати дитину в танцювальний гурток, потрібно визначити рівень розвитку її моторики і рухів; хоровий гурток – визначити рівень фонематичного слуху і голосу.

При створенні гуртків необхідно дотримуватись охоронно-педагогічного режиму: кількість учнів у гуртку 4-10 чоловік; тривалість занять не повинна бути більшою за одну годину, а з перервою тривати півтори години; керувати гуртком може людина, яка є не тільки спеціалістом в окремій галузі, але й яка знає особливості розвитку даної категорії дітей, вміє з ними працювати;

У спеціальній школі найчастіше існують такі гуртки, як: предметні (географічний, краєзнавчий, історичний, математичний тощо); художнього читання, слова, декламування; танцювальні гуртки та хорові гуртки; гуртки ліплення, художньої різьби з деревини, машинної і ручної вишивки, ручної праці; гурток юних натуралістів; гуртки кіномеханіків, гуртки створення іграшок, роботи з конструктором; спортивні гуртки і секції (гурток легкої атлетики, бадмінтону, тенісу тощо); гурток художньої самодіяльності, дитячих театрів, лялькових театрів тощо.

Для учнів 7-8 класів організовують гуртки в яких учні розширюють і закріплюють свої вміння і навички, які вони отримали під час уроків праці (наприклад: гуртки м'якої іграшки, лялькове ательє, художня різьба з дерева, моделювання, гуртки ручної і машинної в'язки тощо). У гуртках юнатів можна проводити наступні види роботи: догляд за рослинами поля, саду; прості види селекційної праці; вирощування плодів, овочів, фруктів, квітів; охорона птахів, тварин; озеленення пришкольньої ділянки.

Робота гуртків у спеціальній школі, за планом, проводиться в другій половині дня. Організаційні форми можуть бути різні, але є умови, які обов'язково потрібно враховувати при організації і роботі гуртків: заняття гуртків розпочинаються через 2-3 години після закінчення уроків; якщо заняття гуртка проводяться після самопідготовки, то слід дати дітям час для відпочинку; гурткову роботу не слід проводити після вечері, виняток складають лише ті гуртки, в яких діти роблять будь-які речі, і праця не потребує від дітей мисленнєвого навантаження, засвоєння нових прийомів роботи; тривалість заняття у гуртку 1 година, з перервою півтори години; кількість учнів 5-10 чоловік, в спеціальній школі може бути 3-5 чоловік в гуртку (наприклад: гурток кіномеханіки, це більш складний гурток); вихователь або вчитель складає індивідуальний план своєї роботи; заняття гуртка проводяться не частіше 1 разу на тиждень і не менше 1 разу в два тижні; правильний відбір у гуртки, а саме: аналіз здібностей та інтересів дитини, допомога у виборі гуртка за

інтересом, де можуть виявити здібності учня або направлення дитини в гурток, який допоможе виправити, скорегувати ті чи інші дефекти розвитку дитини (існує категорія дітей, яка хоче займатись у гуртку, в якому займатись не може; таким дітям дають легку роботу в гуртках і зацікавлюють до діяльності в інших гуртках); дитина може відвідувати не більше двох гуртків; можливий перехід з одного гуртка в інший; інформацію про роботу гуртка можна отримати з тематичних заходів, на вечорах-звітах гуртківців про свою роботу, з виставок речей, вироблених дітьми того чи іншого гуртка.

Індивідуальна позакласна виховна робота проводиться з тими учнями, які прагнуть навчитись грати на музичних інструментах, при навчанні художньому читанню, вишиванню, співах тощо. Індивідуальна робота повинна створити благополучні умови для розвитку індивідуальних можливостей розумово відсталих учнів, вона створює умови щодо включення учнів у колективні форми праці шляхом розвитку їх пізнавальних можливостей і, особливо, самостійності та ініціативи.

Висновки. Отже, позакласна корекційної-виховна робота розв'язує загальні та специфічні завдання виховання розумово відсталих учнів, провідне місце серед яких відводиться корекції їх психофізичного розвитку, що можливо за умови правильного підбору педагогічного забезпечення цього процесу.

Подальшими перспективними напрямками вивчення цієї проблеми є : більш детальне вивчення різних напрямків виховання, які передбачаються позакласною виховною роботою у спеціальній школі ; вивчення взаємодії батьків та школи у вихованні розумово відсталих дітей.

Список використаних джерел

1. Вержиковська О. М. Теорія і спеціальна методика виховання дітей з особливостями інтелектуального розвитку: навчально-методичний посібник / Вержиковська О.М., Бонетська О. М., Козак А. В. – Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута », 2013. – 372 с.
2. Воспитание и обучение детей во вспомогательной школе : кн. для учителя / под ред. В. В. Воронковой. – М.: Школа-Пресс, 1994. – 416 с.
3. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики: учеб. пособ. / В. А. Липа. – Донецк : Лебидь, 2002. – 327 с.
4. Миронова С. П. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка : підручник / С. П. Миронова. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – 312 с.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Verzhikhovska O.M. Teoriia i spetsialna metodyka vykhovannia ditei z osoblyvostiamy intelektualnoho rozvytku: Navchalno-metodychnyi posibnyk / Verzhikhovska O. M., Bonetska O. M., Kozak A. V. – Kam'ianets-Podilskyi: TOV « Drukarnia Ruta », 2013. – 372 s.

2. Vospitanie i obuchenie detej vo vspomogatel'noj shkole : Kn. dlja uchitelja / pod red. V. V. Voronkovej. – M.: Shkola-Press, 1994. – 416 s.
3. Lipa V. A. Osnovy korekcionnoj pedagogiki: ucheb. posob. / V. A. Lipa. – Doneck : Lebid', 2002. – 327 s.
4. Myronova S. P. Korektsiina psikhopedahohika. Olihofrenopedahohika : pidruchnyk / S. P. Myronova. – Kam'ianets-Podilskyi: Kam'ianets-Podilskyi natsionalnyi universytet imeni Ivana Ohienko, 2015. – 312 s.

Verzhynovska O. M. Peculiarities of the organization and conduction of extracurricular correctional and educational work in a special school.

Basic theoretical and experimental foundations of extracurricular correctional and educational work in a special school are revealed in this article, namely: concrete categorial analysis of the nature and content of the concepts of "correctional and educational work", "extracurricular correctional and educational work", "pedagogical provision of the system of extracurricular correctional and educational work in a special school" is given in the article; basic directions and tasks of the given type of work are revealed in this article.

We consider it to be interesting that the author described the main conditions that must be considered when organizing work of circles, namely: circle lessons should begin in 2-3 hours after lessons; if circle lessons are held after homework, you should give to children some time for rest; circle work should not be conducted after dinner exceptions are only those circles in which children are doing any things, and the work does not require the child's mental load, learning new methods of work; duration of the circle lesson should be 1 hour with a break of half an hour; the number of pupils in a circle should be about 5-10 persons, and about 3-5 persons in a special school (e.g. circle of projectionists, it is more difficult circle); educator or teacher makes an individual plan of his work; circle lessons are held no more than once a week and at least once in two weeks; the correct selection into circles, namely: analysis of abilities and interests of the child, help in choosing circle according to the hobby, which can detect the ability of the pupil, or sending a child to the circle, which helps to fix and correct certain defects of the child (there is a category of children who want to engage in a circle, which they can not deal with, these children make easy work in such circles and are engaged in activities in other circles); a child can not attend more than two circles; a transition from one circle to another is possible; information on the work of the circle can be obtained from special events, in the evenings of participants, reporting about their work, with exhibitions of things produced by children of a particular circle.

Key words: mentally retarded pupils, psychological and physical infringements, extracurricular correctional and educational work, pedagogical provision of educational work, adaptation, socialization, special school.

Отримано 10.04.2016 р.